

NAMAZDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Eûzubillahimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillahi rabbilâlemin ve'l-âkibetü li'l-müttekîn. Vessalâtü vesselâmü alâ seyyidinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn.

İ'lemû eyyühe'l-ihvân enne efdale'l-kitâbi kitâbullah ve enne efdale'l-hedyi hedyü muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerra'l-umûri muhdesâtühâ ve külle muhdesin bid'ah ve külle bid'atin dalâleh ve külle dalâletin fi'n-nâri. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl.

«زَادَكَ اللهُ حِرْصًا وَلَا تَعُدُّ. عِبْ حَمَّ خِ دَنْ حَبِّ قَشٍ»

در طح صف برغ عن أبي بكره أنه انتهى إلى

النبي عليه الصلاة والسلام وهو راكع، فركع قبل

أن يصل إلى الصفِّ، فقال: ... فذكره.»

Zâdekallâhu hırsan ve lâ te'ud. An Ebî Bekrete ennehu'n-tehâ ile'n-nebiyyi aleyhi's-salâtü ve's-selâmü ve hüve râkiun fe-reke'a kable en yasile ile's-saffi.

Bir çok ravileriyle beraber.

Ebû Bekre isminde bir zât namaza gelmiş, Resûlü Ekrem *sallallahu aleyhi ve sellem* de Allahu Ekber diyerekten namaza durmuş. Tabii o dışarıdan, hemen kapıdan girer girmez Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem'e* uyuvermiş, yani safa erişmeden uymuş. Uyunca Cenâb-ı Peygamber;

“Allah sana hırsını artırsın, ama bir daha bunu yapma.” demiş.

Halk yani cemaatin dikkatini kaçırmamak için buradan uymuş, arada boşluk kalmış. Safa kadar yetişeyim dese, belki rükûya yahut secdeye gidecek, cemaate yetişemeyecek. O bir rekâtı kaçırmamak için orada iken uyuvermiş. Cenâb-ı Peygamber;

“Senin Allah hırsını artırsın ama bir daha bunu böyle yapma.” [buyurmuşlar.]

Tabii cemaate yetişmek iyi, iyi ama namaza giderken vakar ile girmek; vakar ile, sekîne ile, huzû ile girmek ve safları munta-

zam olaraktan doldurmak. Saflarda boş yer varken geride durmak caiz değil. Bu boşluğu doldurmak şarttır.

Binâenaleyh bu zavallı o rekâti kaçırmamak için oradan durmuş ama Cenâb-ı Peygamber de hepimize uyandırmak maksadı ile;

“Allah hırsını artırsın ama bir daha bunu yapma.” [buyurmuş.]

Safa gel, bir rekât kaçarsa sonra o rekâtı [tamamlarsın.] Kaçarsa kaçar kaçmazsa nerede kaldıysan o tamam olur, bir rekât bir kılarırsın, iki kaçtıysa iki kılarırsın. Ama safı boş bırakma yani geride tek kalma.

Namaz bakın çok dikkatli! Yani tek kalma, cemaate uy, cemaatle kaynaş, birleş. Evet namazın orada da olur, yani olmaz değil. Şimdi orada müezzinliklerde namaza duruluyor, bu da doğru değil. Müezzin efendinin vazifesi, belki hırsız girer, bir pabuç çalar, bir şey çalar. O gözetlemek için duracak orada. Fakat cemaat mutlaka safa iltihak etmesi lazım. Ama müezzini de yalnız bırakmamak için onun yanına da bir iki kişi durur ama yani burada da zaruret oluyor. Onların da safa uyması, girmesi lazım, orada kalmamaları

lazım. Ayrılık iyi bir şey değil yani. Safta bile ayrılık, namazda bile ayrılık iyi bir şey olmadığını bu sebeple Cenâb-ı Peygamber bizlere de duyurmuş oluyor.

Allah hepimizin kusurunu affetsin.

Daha mühimleri çok da...

Ve hüve râkiun. "Sallallahu aleyhi ve sellem rükûya girmiş, rükûya eğilmiş, rükûda."

Rükûda olunca rükûdan çabuk kalkılır, secdeye gidilir.

Fe-reke'a kable en yasile ile's-saffi. "Safa kavuşmadan oradan hemen uyuvermiş."

Buna da Cenâb-ı Peygamber razı olmamış. Dikkat ederseniz incelikleri çok, uzatmaya lüzum yok.

«زُرِ الْقُبُورَ تَذَكَّرُ بِهَا الْآخِرَةَ، وَاغْسِلِ الْمَوْتَى، فَإِنَّ

مُعَالَجَةَ جَسَدٍ خَاوٍ مَوْعِظَةٌ بَلِيغَةٌ، وَصَلِّ عَلَى

الْجَنَائِزِ لَعَلَّ ذَلِكَ يُحْزِنُكَ، فَإِنَّ الْحَزِينَ فِي ظِلِّ اللَّهِ

يَوْمَ الْقِيَامَةِ، يَتَعَرَّضُ كُلُّ خَيْرٍ كُ هَبَ عَنْ أَبِي ذَرٍّ،

وَقَالَ: مُنْكَرٌ.»

*Zürî'l-kubûre tezekker bihe'l-âhirete va'ğsili'l-mevtâ fe-inne muâlecete cesedin hâvin mev'izetün belîğatün ve salli ale'l-cenâizi lealle zâlike yuhzinüke fe-inne'l-hazîne fî zıllillâhi yevme'l-kıyâmeti yetearradu külle hayrin.*¹

Kubûr, kabirler, mezarlar.

“Siz bunları ziyaret ediniz.”

Kabirlerinizi, ecdatlarınızı, akraba-i taallukâtınızı, ana babalarınızı... Âhirete göçmüş olan ana babalarınızı da, hayattayken nasıl ziyaretlerine gidiyorsanız öldükten sonra da onların mezarlarını ziyaret ediniz.

Bunda tabii yine ders var bize. Hayat ölmekle bitmiyor. Mesela babamızı buraya gömdük, çürüdü gitti tabii tabiatıyla.

¹ Hâkim, *el-Müstedrek*, XI, 470, r. 8851; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 533, r. 1395; Beyhakî, *Şuabu'l-îmân*, XI, 470, r. 7941; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 294, r. 3343; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 649, r. 42568; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 906, r. 43565.

Şimdi oraya artık gitmekte ne var yani?

Oraya gidip de “ben geldim baba, *esse-lamü aleyküm*” demekte ne manâ var?

Demek ki ölmekle hayat bitmiş değil. Ölümle hayat bir merhaleden ikinci merhaleye, bir hayattan diğer bir hayata geçmiş oluyor. O hayattan bizim haberimiz yok. O hayattan haberimiz olmadığı için biz büyüklerimizin dediklerine itaat ederekten mezarlarımızı ziyaret etmekle memuruz. Evvela ana babalarımız gelir, akraba-i taallukâtımız gelir, büyüklerimiz gelir, onların da ayağına gider [okuruz.] Şimdi buradan okursak olur, olmaz değil olur. Şimdi buradan okuruz fakat başına gittiğiniz vakit de;

“Baba ben geldim, *selamün aleyküm. Es-selamü aleyküm*, ben geldim.” diyoruz. Derhal onun ruhu ona selam verilmekle oraya yetişiyor. Bir bakıyor ki oğlum gelmiş, ama biz şimdi göremiyoruz. Nasıl bundan evvel şu televizyon dediğimiz makinalardaki resimleri göremiyorduk. Bunlar yok değildi vardı da, bunların henüz icat edilmemişti göremiyorduk, ama şimdi görüyoruz ya.

İşte onların görüşleri de tıpkı, göremezsek göremeyiz, bizim gözümüz noksan. Ama onlar bizi muhakkak görüyorlar.

Onun için Cenâb-ı Peygamber;

“Siz onları ziyaret ediniz.” [buyurdu.]

Bu ziyarette bir çok fevâid var. E herkesin tabii anası babası bulunduğu memlekette olmaz. Uzak memleketlerde ise buradan okuruz. Yakınımızda ise her zaman gidip ziyaretlerini yapmamız lazım.

Ne olur?

Tezekker bihe'l-âhirate. “Bunu yapmakla sen de âhireti hatırlamış olursun.”

Haa, bu da sağlam bir adamdı, varlıklı bir insan idi, bilgili bir insan idi, fakat burada bugün bak sessiz sedasız yatıyor işte! Süzülmüş, tozlara topraklara karışmış, bu canım gözler, bu canım yüzler gitmiş, bu canım vücut gitmiş, helak olmuş bir şey kalmamış. Hele o ilk devirlerde o vücudun çürüyüp de dağıldığı vakitte, bu kurtların üzerine hücum ettiği, onları yediği vakitte ne acı bir âlem! İşte bugün çok besliyoruz, dikkat ediyoruz, son derece ihtimam ediyoruz! Deniz hamamlarını, sıcak suları hiç ihmal etmiyoruz. Vücu-

dumuz rahat olsun diyerekten neler neler yapıyoruz!

Şimdi hele yaz geldi, çok acınılacak hadiseler! Bugün insanlar yazlıklara taşınmak mecburiyeti hissetmektedirler. Fakat bu mecburiyeti hisseden insanlar artık sayı itibarıyla villaların yüzde kaçını tutar. Varlıklı insanlar bu şehrin sıkıntılarından kendilerini kurtarmak için yazlık denilen uzak yerlere tebdil-i mekan ediyorlar; "Hiç olmazsa iki üç ay rahat ederiz. Kulağımızı dinlendiririz. Denizin havasından, ormanların havasından istifade ederiz." derler, haklıdırlar. Kimsenin de kimsenin şeyine karışmaya hakkı yoktur.

Fakat dün ben bir böyle dostlardan birisini ziyaret ettim de, sorduk;

"Kaç para verdiniz?"

"On bin lira verdim." diyor.

On bin lira! Bu on bin lira yazlıkta [iki üç ay oturmak için.] Yani bana on bin lira verse ben gidip oturmam orada. Hiç oturulacak bir yer de değil. Oturulacak bir yerde olmadığı halde güneşinden, kumundan ve denizinden istifade etmek için on bin lira vermiş. Ve bunu vermekten de bıkmış da, bunun yerine bu

paralarla yeni bir tane ev alayım da, bu parayı da her sene vermeyeyim diyerekten bir kaç yüz bin lirayı da fedaya hazırlanmış.

Şimdi deniz ve yazlıklar böyle ya, sıcak sularınki de öyle. Burada vücutlarımızın tabii istirahatını temin etmek için bu fedakârlığı yapıyoruz.

Bu sabah iki kardeş geldi. Kardeşin birisi İstanbul'da bir müezzin, altı tane çocuğu var, kirada oturuyor. Ev sahipleri, bunun çocuklarının çokluğundan şikayet ederekten evlerinden çıkarıyorlar. Birisine gidiyor;

Burayı bana kirayı ver.

Çocukların var mı?

Var, altı tane.

Yok, ben veremem.

Ötekine gidiyor;

Çocukların var mı?

Var.

Ben veremem.

Ev bulamamış kiralık, eh ev alayım bâri başıma demiş, birisi de fedakârlık yapmış, “Dört senede ödemek şartıyla, şu kadar da peşin verirsen, ben bu evi sana veririm.” demiş. 25 bin lira mı 30 bin lira mı verecekmiş.

Tarlası filan varmış, onu satmış 25 bin lirasını tamamlamış, beş bin lira eksik kalmış.

Acaba hocaefendiye gitsek bana biraz yardımcı olan olmaz mı ki?

Ben dedim, “Ben kimseye bir şey diyemem. Adam 10 bin lirayı veriyor peşin filan ama, ben sana ben beş bin lira bulamam ve veremem.” dedim. Zavallı mahsun boynunu büktü gitti.

Şimdi çok acıklıdır bu durumlar. Bu bizden bir ümitle geldi, o ümidi de boşa çıktı. Yanındaki kardeşi ile gitti. Belki başka yerden bulur bulmaz.

Allah kusurlarımızı affetsin.

a. Üç şeyden Cenâb-ı Peygamber bizi men etmiş

Dünya hayatında bu gibi şeyler fuzûlî israflar [deniyor].

Üç şeyden Cenâb-ı Peygamber bizi men etmiş: *Kîlu kâl, kesretü's-süâl ve idâ'atü'l-mâl.*

Malın ziyanı. Bu tabii istirahatları temin etmek için yazlıklara gitmek malın ziyanı değildir ama biraz düşünürsek, biraz düşünür-

sek bir millet bir vücut gibidir. Bir millet bir vücut gibidir, iki vücut değildir. Burada senin kardeşin inerken, sen on bin lirayı keyfine verip de, on bin lira da onun masrafı var, gidip gelme masrafı tabii. Yirmi bin lirayı böyle boşuna harcaman bir sıhhatinin iktizası. O sıhhati verecek olan yine Allah'tır ama bak! Sen o yazlıklarla o sıhhati elde edemezsin. Günahlarla sıhhat elden gider zaten. Günahlar sıhhati elden giderir. Ve sıhhatlerin bozuk olmasının yüzde 99 sebebi günahlardır. Günahlar sıhhati elden giderir. Ondan sonra bu sıhhati elde etmek için paralarını harcarsın, onu da bulamazsın. O sıhhati verecek olan yine Allah'tır.

Onun için bizim bir çok köylü kardeşlerimizin yavruları soğan ile büyürler, fakat taş gibidirler. Öteki etle kaymakla büyür, fakat bakarsın genç yaşta ölür vesselam.

Onun için siz kabirleri ziyaret ediniz ki âhireti hatırlayasınız. Zevkinize bu kadar düşmeyin. Zevkinize düşmeyin, müslüman kardeşlerinizin, zarurette olan kardeşlerinizin hayatlarını da düşünün ve onlara yardımcı

olaraktan hem âhîret sevabı kazanmaya çalışın hem dünyanızı da.

Bu kabirleri ziyaret çok mühimdir. Cenâb-ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* bizzat kendileri de kabristana giderler ve geçmişleri ziyaret ederlerdi.

Onun için bak memleketimizin her tarafı mezarlıklarla dolu. Onların arasından biz geçiyoruz da öyle bir gafletle geçiyoruz ki, sanki oradakiler bizden değilmiş, biz de oraya gitmeyecekmışız gibi. Hiç aklımıza gelen bir şey yok. Biz kabirleri ziyaret ediyoruz, mevtâları da götürüyoruz.

Ne tesir ediyor bize yani, ne tesir ediyor?

Hiçbir şey tesir etmiyor.

Niçin?

Kararmış kalpler. Gönül kararmış. Artık oradaki yatanlar ölü müdür değil midir? Bizden midir değil midir? O şeyimizde bile değil. Öyle götürür bırakır, döner geliriz.

Allah kusurumuzu affetsin.

Ziyaret bu demek değildir yani.

Va'ğsili'l-mevtâ. “Ölüleri de yıkayınız.”

Ölüleri de yıka. Hem kabirleri ziyaret et, ölüleri de yıka.

Niçin?

Ben hoca değilim ki yahu! Ölü yıkayıcısı olarak da gelmedim bu dünyaya.

Ama Cenâb-ı Peygamber diyor, ölüyü yıka diyor. Senin büyüklüğün, zenginliğün, varlığın, şunun bunun senin olsun yine! Ama sen bir ölünün başına geç de hem ölüyü yıkamasını öğren! Ölüyü bir yıka bakalım. O da seninle beraber dün konuşuyordu işte, beraberdiniz.

Bugün ne olmuş?

Ruhu çıkmış.

Aynı o cesettir, git başına yıka.

Ay ben korkarım.

Baban?

Korkarım ben gidemem, olmaz hocae-fendi. Sen yıkayıver, sen yıkayıver.

Oğlum hiç olmazsa suyunu dök gel.

Yok yok, ben bulunmayayım burada.

Allah kusurlarımızı affetsin.

Cenâb-ı Peygamber bak;

Va'ğsili'l-mevtâ. "Ölüleri yıka." diyor.

Niçin?

Çok fayda var onda, çok fayda var.

Neden?

Fe-inne muâlecete cesedin hâvin. “Bu, canı çıkmış bir cesed.”

Evvelce pek güzel gülüşüp konuştuğumuz bir zât idi, bugün canı çıkmış.

“Canı çıkmakla beraber o cesedi yıkmak.” *Mev’izetün belîğatün.* “Çok güzel bir mev’izadır.”

Hocaların söylediği laflar boşa boşa! Onlara bakma sen. Sen git cenazenin başına, ellerini sıva, peştemali de beline bağla, *bismillahirrahmanirrahim* diyerekten ona bir abdest aldır. Avret yerlerini temizle, güzel bir abdest aldır. Sen abdesti nasıl alıyorsan aldığın abdesti cenazeye de aldıracaksın. Yalnız ağzına burnuna su vermeye çalışmayacaksın. Şöyle yaparsın kafi.

Ondan sonra nasıl hamamda yıkaniyorsun üç defa, üç defa onu güzelce sabunlu su ile arkasını da ıslatmak şartıyla baştan aşağıya yıkarsın. Bu ama bugün birçok cenaze yıkayıcılarımız vardır. Onlara da bu cenaze yıkmak sanat olmuştur artık da, “Bu cenaze odun mudur, insan mıdır?” farkında bile değildir. Onu ıslatır geçer şu tarafa.

Öyle değil! Sen düşün bakalım, bu da benim gibi bir insandı; konuşuyor, görüşüyordu, her şeyler yapabiliyordu bak ama bugün sessiz sedasız teslim olmuş. Bu teslimiyetten sıcak da döksen gıkı çıkmaz, soğuk da döksen gıkı çıkmaz. Öyle halde sana bakıp duruyor, acıyor sana, senden merhamet bekliyor.

Gayet [açık bir] mev'iza ama bu mev'iza kime?

Düşünene, [bu cenaze yıkamayı] sanat itihaz edenlere değil.

Sen de bir gün hiç olmazsa bir cenazenin başına geç de, de ki;

“Hocaefendi, sen dur şöyle de şunu ben yıkayayım birazcık.”

Kollarını sıva, geç bakalım cenazenin başına.

Allah günahlarımızı, kusurlarımızı, hep affetsin. Böyle sebepler nasip etsin cümlemize, bâhusus ölülerden [nasihat almayı nasip etsin].

Size iki tane nasihatçi bıraktım: Birisi konuşur birisi konuşmaz. Konuşan Kur'an'dır, nâtık; konuşmayan da cenazelerdir, mevtâlardır. Bunlar iki tane vâizdir. Bu iki

vâiz, Cenâb-ı Peygamber bu iki vâizi size bıraktım ben. Birisi nâtık olan Kur'an, onu elden bırakmayın. Birisi de konuşmaz, sesi sedası yok. Ama şöyle düşünürsen o sana güzel bir nasihat yapar;

“Senin de âkibetin yarın bu olacak. Sen de böyle toza toprağa karışacaksın. Bugün dünyaya sığmıyorsun ama yarın işte o daracık mezara sığarsın ne güzel!”

b. Cenaze namazlarını da kılmaya gayret ediniz

Ve salli ale'l-cenâizi. “Cenaze namazlarını da kılmayı ihmal etmeyiniz.”

Müslümanın müslümanda altı hakkı vardır. Bu altı hakkından birisi de onun düğünlerine, velime cemiyetlerine gidip tebrik etmek, cenazesi olduysa onun cenazesini de teşyî edip ona, “Allah rahmet eylesin, Allah sana sabırlar versin” diyerekten taziyeler yapmak da müslümanın vazifesidir.

Ve salli ale'l-cenâizi. “Bu cenaze namazlarını da kılmaya gayret ediniz.”

Bâhusus Cuma günlerinde vâki olan cenaze namazlarını kıalarsan, eğer o gün oruç da

tutabildiysen, bir fakiri de sevindirebildiysen o gün bahtiyarsın.

Le'alle zâlike yuhzinüke. "Bu cenazeleri, bu mevtâları yıkamak ve onların cenaze namazlarını, mevtâların namazlarını kılmak umulur ki sana bir hüznün, bir inkisar, bir mahzuniyet versin."

İşte bu da, bu hüznün de senin için yeter.

Fe-inne'l-hazîne. "Çünkü boynu bükük, mahzun olan kişiler." *Fî zıllillâhi yevme'l-kıyâmeti.* "Kıyamet gününde Cenâb-ı Hakk'ın onlar için hazırlamış olduğu gölgeliklerde barınacaklar."

Sebebi?

İşte o hüznün kendilerine verdiği dert.

Halbuki bugün bilakis bir hüznün bize gelmesin, mahzun olmayalım diyerekten en-vai çeşit fedakârlıklar yapıyoruz. Televizyondan tut da her şeyinden [hüznün gidermeye çalışıyoruz].

Ne o?

Eğlenelim. Eğlenme ile hüznün bizden gitsin.

Halbuki hüznün bizden gitmesi, kalbimizin katılığına sebep olur. Kalbi katı ise

eb'adu minallah, Allah'tan en uzak olan insanlardır. Allahu *celle ve alâ'nın* rahmetinden en uzak olan insanlar, kalpleri katı olan insanlardır. Binâenaleyh o televizyon ve vesair eğlencelerin insanın kalplerinin katılaşmasına en birinci âmildir. Bırak başka şeyi.

Ama sen onda saadet arıyorsun, halbuki insanın saâdeti Allah'a ibadeti tâatı nisbetindedir. Allah'a olan ibadet ve tâatı ne kadar ise hem dünyada hem âhirette saâdeti de o kadardır. Binâenaleyh o seni Allah'a ibadetten alıkoyup, saatlerce gözünü dikip seyrettiğin manzara, ister hakikat olsun ister masal olsun, hakikat de olsa bir hayalden ibarettir. Gözünün önünde tecessüm eder geçer gider.

Bu senin için vakitlerinin zâyi oluşundan dolayı en büyük zarar oluşu sana kâfidir. En aşağı insan birkaç saat seyrediyor, bakıyorsun ki cazip de geliyor, "Aa, şunun arkasından ne gelecek bunun arkasından ne gelecek?" derken saate bakıyorsun ki 13 olmuş. E bu kadar zaman içerisinde biraz namaz kılsaydın, biraz Allah deseydin, biraz Kur'an okusaydın, biraz da tesbih çekseydin, biraz da Peygambere salât ü selâm getirseydin senin için en büyük

zevk buydu. Sen bunları kaybettin, o da başka.

“Bu hazinler Allahu Teâlâ'nın gölgesinde olmakla beraber.” *Yete'arradu külle hayrin.*
“Bütün hayırlara nâil olurlar.”

Ne sebebiyle?

Allahu Teâlâ'ya teslim olmak [sebebiyle].

Yine buyuruyor, bak şimdi;

«زُورُوا إِخْوَانَكُمْ، وَسَلِّمُوا عَلَيْهِمْ وَصَلُّوا، فَإِنَّ لَكُمْ
فِيهِمْ عِبْرَةً. الدَّيْلَمِيُّ عَنْ عَائِشَةَ.»

*Zûrû ihvâneküm ve sellimû aleyhim vasilû fe-inne leküm fihim ibreten.*²

Zûrû ihvâneküm. “Kardeşlerinizi ziyaret ediniz.”

Tâbir bu. Bu kardeşler ölü de olur diri de olur. Ölü kardeşlerinizi de ziyaret ediniz diri kardeşlerinizi de ziyaret ediniz. Bu ziyaret hemen cumalardan cumaya camide buluşmak

² Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, V, 243, r. 5209; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 294, r. 3341; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 40, r. 24830.

suretiyle yahut bayramdan bayrama buluşmak suretiyle değil! Herkesin oturduğu bir mekan var. O mekanda o kardeşine hususi bir surette “Senin ziyaretine geldim.” diyerekten tak tak kapısını çalıp girmek, onunla beş on dakika, yarım saat bir sohbet edip;

“Kardeşim benim kusurlarımdan ne gibi kusur görüyorsun? Ben de ne gibi kusurlar görüyorsun? Lütfen bunu bana bildirmeni sana ricaya geldim.” [dersiniz.]

Ona ders vermek için değil, “Kendi kusurumdan bir kusuru o kardeşim görüyorsa bana söylesin.” diyerekten, ona böyle rica ederekten hem hatırını hoş edeceksin, hem de böyle bir devlete nâil olacaksın.

Onun için Cenâb-ı Peygamber;

Zûrû ihvâneküm. “İslâm’daki kardeşlerinizi gerek kuburlarında ve gerekse *fî hayâtihim*, hayatlarında [ziyaret ediniz].

Bakın burada da ibret var tabii ki. “Kardeşim öldü.” diyerekten onu unutmaya gelmez! Kardeşin öldüyse, o başka memlekete geçti şimdi. Burasını, İstanbul’u bıraktı gitti başka bir memlekete. Onu unutmak lazım değildir.

Nasıl bugün Almanya'ya gidiyorlar, şuraya buraya gidiyorlar ehl-i İslâm kardeşlerimiz, onlar nasılsa, bu dünyadan âhirete geçiş de öyledir. Ne olacak, bu cesedi bırakıyor başka bir cesetle orada hayattadır.

Cenâb-ı Peygamberin ilk vazife olarak bize verdiği;

Ve sellimû aleyhim. “Kardeşine de *esselamü aleyküm* de.”

Bir mecmua ile bir kitap yollamışlar bize, Bursa'dan gelmiş. Baktım *Müslümanın 100 Vazifesi* diyor. Bir bakayım dedim, baktım en nihayetinde selamı da koymuş. Selam da müslümanın vazifesidir.

Selam hiçbir milletin malı değildir; ne Arabın ne başka birisinin. Selam Allahu Teâlâ'nın biz kullarına olan bir lütf u ihsânıdır. Onun için ne dersin de, selamın yerini hiçbir şey ile kapayamazsın. Onun için daima selamı çocuklarına da öğret, selamı dilinden de bırakma. *Esselamü aleyküm.* Selam cân-ı yürekten gelir, teslimiyetten gelir, Allah'a teslim olmayan insan müslüman olamaz. Müslüman demek Allah'ına teslim olmuş adam demektir.

Bir hikayeyi dün dinledim, siz de tabii okumuşsunuzdur ama sırası geldiği için söyleyiveririm.

Abdülkadir Geylânî diye bir büyük evliya var ya, o zâtın bir takım talebeleri varmış. Okuyorlar okuyorlar, her birisi işte kemale gelince, zamanı gelince dağıtıyor onları. Memleketlere vazifeler veriyor, işte mekteplerinden mezun olan çocuklar gibi mezun oluyorlar, verilen vazifeye tayin olup gidiyorlar.

Bir aşçısı varmış, senelerden beri bu aşçı bir türlü vazife alamamış. Birgün gitmiş;

“Üstâz-ı muhterem! Yirmi seneden beri sana hizmet etmekteyim, fakat benden sonra çok gelenler boyuna mezun olup gidiyorlar. Beni de artık himmet buyursanız da [bir yere gönderseniz.] Yeter bu hizmetim. Yaşım da artık [ilerledi,] pek yaşlandım. Müsaade buyurun artık da bir hizmete gideyim.” demiş.

O sırada Hindistan padişahı vefat etmiş de, bir padişah aramak için Abdulkadir hazretlerine ricaya gelmişler.

Demiş ki;

“Gider misin oraya sen? Seni yollayayım oraya. İşte bak istiyordun bir vazife, al işte vazife.”

Teşekkürlerle beraber gitmiş.

“Ama bir şartla!” demiş.

Ne olacak?

“Kazançlarının yarısı senin yarısı da benim, bedava da değil ama.” demiş.

“E peki Efendim!” demiş, “Ne olacak!”

Gitmiş.

Bu bir hikayedir ama içinde ders var. Bir müddet sonra, bakayım bizim derviş ne âlemde diyerekten, Abdulkadir hazretleri de [onu ziyarete] gitmiş. Bakmış saltanatı, keyfi yerinde. Bir müddet misafir olduktan sonra demiş ki;

“Ben gideyim artık evime. Ama seninle bir ahdimiz vardı ya?”

Evet!

Haydi bakalım ahdini ispat et. Neler kazandıysan getir yarısını.

İşte o da maliyecilerine haber vermiş, bir hesap çıkarmışlar, getirmişler koymuşlar önüne. İşte bunun yarısı senin yarısı benim demiş.

Pekâlâ!

“Ama bak bir de çocuğun var, ona da sen [burada] nâil oldun, onun da yarısı senin yarısı benim.” demiş.

“Bu olacak bir şey değil ama.” demiş.

Eh ne yapacağız efendi?

“Getir bıçağı, yarısını sen alırsın yarısını ben alırım.” demiş.

Bıçağı getirtirmiş, o zaman derviş kızmış;

“Vay hâin! Benim çocuğuma da kasettin!” demiş, bu da hançerini çıkarmış onun göğsüne dayamış, uyanmış. Bakmış ki kazanın başında! Bakmış ki kazanın başında helva kavuruyor. Heyy, yani zaman içinde zaman diyorlar ya.

O diyebilseydi ki;

“Efendim, ben de senin, çocuğum da senin, her şey de senin. Ne olacak!”

Bu teslimiyetin yapabilseydi [kazanacaktı. Bu sefer şeyh Efendi;]

“Ha, oğlum helvanın vakti gelmeden, miyanesi gelmeden helva olmuyor! Herşeyin bir vakti kararı var. Bu kararı gelmeden helva

oluvermez. Senin de olman için daha çok zaman lazım!” demiş.

Onun için;

Zûrû ihvâneküm. “Kardeşlerinizi ziyaret ediniz.” *Ve sellimû aleyhim.* “Hayatta olsalar da mezarda olsalar da onlara selam veriniz.”

Canım ölüye selam verilir mi hocaefendi, sen de ne yapıyorsun. Öldü gitti?

Orada taşı var belki. Ya var ya yok mesele.

Arabistan’a gidersen orada taş da yok. Bizim burada taşlar var ama orada taş da yok.

E ne yapacağız, kime selam vereceğiz?

Esselamü aleyke yâ ehle’l-kubûri entüm lenâ selefün lenâ ve nahnü lâhikûne inşâallah. Ğafarallahu lenâ ve leküm ve li-sâiri’l-mü’minîne ve’l-mü’minâti.

Bundan sonra, *esselamü aleyke yâ ebî, yâ ümmî...* ey babam, ey anam, ey kardeşim *selamün aleyküm.* Bunu da söyleyeceksin, üç *Kulhüvallah* ile bir *Elham* okuyacaksın. On bir *Kulhüvallah* ile bir *Elham* okuyacaksın, *Kul Eüzüleri* de okuyacaksın. Ne biliyorsan onları ruhuna gönderdiğin vakitte öyle bir ahenk

oluyor ki iki arada, öyle bir ahenk ki onun tasarrufu tasviri bizim şeyimizde değil. Onun için Cenâb-ı Peygamber ne dediyse sen ona bak.

c. Siz kardeşlerinizi ziyaret ediniz

Bu rivayet Hazreti Aişe validemizden. Hazreti Aişe validemiz Cenâb-ı Peygamberin böyle dediğini duymuş ve bize de haber veriyor.

Zûrû ihvâneküm. "Siz kardeşlerinizi ziyaret ediniz."

E şimdi sorsak, "Kardeşlerimizi nasıl ziyaret ediyoruz? Ne zamandan ne zamana ziyaret ediyoruz?"

İşimiz olursa!

Mesela o kardeş gelmiş bugün beni ziyaret etmeye, ama Allah için değil ki o ziyaret. Paraya ihtiyacı var, "O parayı acaba bana verir mi?" diye giderse, o ziyaret sayılmaz. Ziyaret, maksat ve gayesi, "Allah için şu kardeşime gideyim bir hatırını sorayım, bir ihtiyacı var mı öğreneyim." Bu şekilde.

Ve sellimû aleyhim. "Selamı onlara veriniz." *Vasilû.* "Bir de sıla-i rahim yapınız."

Sıla-i rahim, senin baban annen uzak memleketlerde ise, sen de fırsat bulduğun müddetçe o uzak memleketlere git. Hiç olmazsa mektuplarla onların hatırını sor; “Nasılsınız, iyimi siniz?” de. Mektupları geldiyse o mektuplarına cevap yazmayı ihmal etme.

Fe-inne leküm. “Senin için vardır.”
Fîhim. “Bu ziyarette.” *İbraten.* “İbret vardır.”

İbret!

Ne güzel söz söyler Eşref-i Rûmî.

Bir göz ki ibret olmaya nazarında,

Ol düşmanadır sahibinin bâş üzerinde.

Evet, işte her hayvanda da göz var ama ibret gözü olmak lazım. O ibret yoksa o işte diğer hayvanlardaki gözden farkı yoktur.

«زَوِّدُوا أَمْوَاتِكُمْ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ. كَفِي "تَارِيخِهِ" عَنْ

أَبِي هُرَيْرَةَ.»

*Zevvidû mevtâküm: Lâ ilâhe illallâhu.*³

³ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 293, r. 3338; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 651, r. 42579; Ebû Nuaym, *Târîhu İsfahân*, I, 321.

Yine Cenâb-ı Peygamberin bize bir emri.
Zevvidû, lakkinû demek.

«لَقِّنُوا مَوْتَاكُمْ»

*Lakkinû mevtâküm.*⁴

Lakkinû. "Telkin ediniz." *Mevtâküm.*
"Sizin ölmeye yaklaşmış olan hastalarınıza."

Yani sekerât-ı mevt diyoruz ya. Se-
kerâtü'l-mevt haline gelmiş, artık dünyadan
alakasını kesmek üzere.

"O zaman ona *lâ ilâhe illallâh* telkin
ediniz."

Dedi, *lâ ilâhe illallâh* dedi.

Sonra?

Yine konuşuyor, bazı şeyler söylüyor.

Son sözünün *lâ ilâhe illallâh* olması için
siz onun arkasından daima ona telkinde bulu-
nunuz ki son sözü *lâ ilâhe illallâh* olsun. On-
dan sonra bir daha konuşma yapamasın. Baş-
ka kelam karışmasın araya. Ona çok dikkat
edilmesi lazım.

⁴ Müslim, "Cenâiz", r. 1; İbn Mâce, "Cenâiz", 3, r. 1446; Taberânî, *el-Mu'cemü s-sagîr*, II, 259, r. 1119; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XII, 254, r. 13024; Hakîm et-Tirmizî, *Nevâdiru'l-usûl*, II, 279, r. -1; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, II, 323, r. 3913; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XV, 557, r. 42163.

Allah kusurlarımızı affetsin.

Hatime-i itibar derler. İtibar hatimeyedir, son zamanadır. O son zamanda, Allah muhafaza etsin, bilmiyoruz halimizin nice olacağını. Bugün ki halimize hiç güvenç olmaz. Bugün bak çok güzel, namazlarımızı kılıyoruz, oruçlarımızı tutuyoruz ve Müslümanlığın icapları nelerse yapmaya çalışıyoruz. Ama peşimizde şeytan var, peşimizde nefis var, peşimizde envai çeşit düşmanlar var. Bilmeyiz ki son zamanlarda bizi kandırabilirler, şuurlarımıza zarar verirler.

Bizim bir kardeşimiz vardı, Bey köyündedir, şimdi ... köyündedir. Müslüman, kaç defada hacca gitmiştir. Beş vakit namazını kılar. Kendisi dervişhandandır da. Fakat bugün namaz kılamayacak durumda kendisi. Kılmıyor namaz, şuurunu kaybetmiş. Bir hastalık geldi kendisine, şuurunu kaybetti. Geçen gittik, oo diyor, oo diyor, her zamanki akli ermiş de oruç tutamadıklarının parasını veriyor.

E dedim kılamadığın namazları ne yapacağız amca?

Oo diyor, gözünde büyüyor.

Allah muhafaza etsin.

Onun için son hatimeye, itibar sona olduğu için Allah'a yalvaralım.

Allahu Teâlâ âkibetlerimizi hayır eylesin.

Onun için mevtâlara telkini ihmal etmemek lazım.

Halbuki çok duyuyorum ki bir çok evlatlar böyle babalarının veyahut analarının vefatı sırasında görmeyelim diyerekten kaçıyorlarmış. Ya hepimizin başına gelecek şey. İşte onun o halinden vazife, çenesini çekeceksin, gözlerini kapayacaksın, ayaklarını bağlayacaksın, manzarası bozulmasın diye göğsüne çiçek filan koyacaksın ve o sırada da telkini yapacaksın.

«زَكَاةُ الْفِطْرِ فَرَضُ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ حُرٍّ وَعَبْدٍ ذَكَرٍ

وَأُنْثَى مِنَ الْمُسْلِمِينَ، صَاعٌ مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعٌ مِنْ

شَعِيرٍ. قَطُّكَ عَنْ ابْنِ عُمَرَ»

Zekâtü'l-fıtri fardun alâ külli müslimin hurrin ve abdin zekerin ve ünsâ mine'l-

*müslimîne sâ'un min temrin ev sâ'un min şa'îrin.*⁵

Zekâtü'l-fıtri. "Bu ramazan bayramlarımızda verdiğimiz fıtralar." *Fardun alâ külli müslimin.* "Her müslümanın borcudur." *Hur-rin ve abdin zekerin ve ünsâ mine'l-müslimîne.* "İster hür ister köle olsun, ister erkek ister çocuk olsun, ister yaşlı ister yeni doğmuş olsun."

Herkese bu fıtra vaciptir.

Nedir bu?

Sâ'un min temrin. "Hurmada olursa sa' denilen bir ölçek var. O ölçekle bir sa' vereceksin."

İşte bizim fıtra kağıtlarında yazılıdır onlar.

Ev sâ'un min şa'îrin. "Yahut arpada bir ölçek."

İşte 1666 gram mı ne diyorlar şimdi onlara. Onun parasını yahut kendisini vereceksin.

⁵ Ebû Dâvud, "Zekât", 19, r. 1611; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 569, r. 1494; Abdürrezzak, *Musannef*, III, 311, r. 5762; Dârekutnî, *Sünen*, III, 64, r. 2074; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 274, r. 7690; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 274, r. 7691; Tahâvî, *Şerhu me'âni'l-âsâr*, II, 44, r. 3123; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 552, r. 24128.

Bunu vermekle beraber, bunun fevâidi;

«زَكَاةُ الْفِطْرِ طَهْرَةٌ لِلصَّائِمِ مِنَ اللُّغْوِ وَالرَّفَثِ،
وَطُعْمَةٌ لِلْمَسَاكِينِ. مَنْ آدَاهَا قَبْلَ الصَّلَاةِ فَهِيَ زَكَاةٌ
مَقْبُولَةٌ، وَمَنْ آدَاهَا بَعْدَ الصَّلَاةِ فَهِيَ صَدَقَةٌ مِنْ
الصَّدَقَاتِ. قَطَقَ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ.»

*Zekâtü'l-fıtri tuhratün li's-sâimi mine'l-lağvi ve'r-refesi ve tu'metün li'l-mesâkîni. Men eddâhâ kable's-salâti fe-hiye zekâtün makbûletün ve men eddâhâ ba'de's-salâti fe-hiye sadakatün mine's-sadakâti.*⁶

Zekâtü'l-fıtri tuhratün li's-sâimi. "Oruç tuttuk ya bir ay, bu bir ay orucun temizliği bu paraya bağlı."

⁶ Ebû Dâvud, "Zekât", 17, r. 1609; İbn Mâce, "Zekât", 21, r. 1827; Hâkim, *el-Müstedrek*, I, 568, r. 1488; Dârekutnî, *Sünen*, III, 61, r. 2067; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, IV, 274, r. 7692; Beyhakî, *es-Sünenü's-suğrâ*, II, 66, r. 1240; Beyhakî, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr*, VI, 188, r. 8438; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 296, r. 3348; Makdisî, *el-Muhtâre*, XII, 99, r. 116; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 552, r. 24125.

Onu hutbelerde de derler ya, *mu'allakun beyne's-semâi ve'l-ardı*. "Oruç gök ile yer arasında muallak duruyor."

Muallak duruyor, onun ind-i ilâhîyede kabulü, vereceğimiz üç beş liraya bağlı.

Bunu düşünürsek çok ince manâlar var. Şu üç beş lirayı vereceğimiz bir fakire de, ondan sonra Allah bizim tuttuğumuz orucu kabul edecek.

Mu'allakun beyne's-semâi ve'l-ardı.

Ne kadar incedir!

Demek ki insanlar, müslümanlar daima birbirlerinin muâvenetine koşmak mecburiyetindedir. Bâhusus böyle ramazanlarda bir de mecburiyet var. O mürüvvet kısmı ayrı. Mürüvvet daima etrafındakilerini gözetlemekle olur. Bir de borç olarak Cenâb-ı Hak takdir etmiş, Ramazanlarda, bayramlarda bunları yapacağız. Zekatı olanlar zekatını verecek, zekatından ayrı da ayrıca böyle bayramlarda umumi vazifelere davet buyrulmaktadır. Ki bu oruçlarda temizlik, ind-i ilâhîyenin makbuliyetine [vesile olur.]

Mine'l-lağvi ve'r-refesi.

Mâlum ya, bir zaman kendimize hakim olamıyoruz. Oruçlu da olsak bir takım boş sözlerle, lağvıyatlarla, lehivlerle vaktimizi öldürüyoruz, zamanlarımızı geçiriyoruz. Günahlara giriyoruz, bir çok hatalar ediyoruz. Hacta da yapıyoruz bunu, ramazanda da yapıyoruz, her zaman yapıyoruz.

Binâenaleyh bu verdiğimiz bu üç beş lirayla bu temizleniyor. Ne kadar güzel!

Ve tu'metün li'l-mesâkîni. "Sonra o miskinler de geçiniyorlar işte, onlara da bir ekmek gıdası oluyor." *Men eddâhâ.* "Her kim bunu verirse, edâ ederse." *Kable's-salâti.* "Bayram namazı kılınmadan evvel."

Bayram namazı kılınmadan evvel her kim bu borcu ödedyse bu fıtreği verdiyse;

Fe-hiye zekâtün makbûletün. "Bu makbul olan bir zekattır."

Oldu, vazifeni yaptın, orucun şimdi ind-i ilâhîde makbuldür.

Ve men eddâhâ ba'de's-salâti.

Gaflete uydu, veremedi vaktiyle, hocae-fendi bayram hutbesinde yahut vaazında söyledi, uyandı ama vakit geçti artık, namaz da

kılındı. Kimi bulacakta verecek camide? Geçti artık. Onun için;

Ve men eddâhâ ba'de's-salâti fe-hiye sadakatün mine's-sadakâti. "O verilen sadakalardan bir sadaka olur."

Makbul olan şeyin yerine geçmez.

Şimdi şunu da dinleyi de, havalar sıcak, fazla tutmayayım.

«زَمِّلُوهُمْ بِدِمَائِهِمْ، فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ كَلِمٍ [كَلِمٍ] يُكَلِّمُ فِي
اللَّهِ إِلَّا وَهُوَ يَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِدِمَاءٍ، لَوْنُهُ لَوْنُ الدَّمِّ،
وَرِيحُهُ رِيحُ الْمِسْكِ. نَ طَبَّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ.»

*Zemmilûhüm bi-dimâihim fe-innehu leyse min kelmin yüklemü fi'llâhi illâ ve hüve ye'tî yevme'l-kıyâmeti bi-dimâin levnühû levnü'd-demi ve rîhuhû rîhu'l-miski.*⁷

Zemmilû, bir şeyi kaftanı ile sarıp bürümek.

⁷ Nesâî, "Cenâiz", 82, r. 2002; Nesâî, "Cihâd", 27, r. 3148; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, II, 453, r. 2140; Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, IV, 290, r. 4341; Deylemî, *el-Firdevs*, II, 294, r. 3342; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 428, r. 11250.

Vurulmuş, yaralanmış... Şimdi bunu kefinleyecek mefinleyecek, öyle iş yok. Onu esvaplarla hemen sararsın götürürsün.

Bi-dimâihim. "Kanlı esvaplarıyla, kanıyla beraber."

Bunlar çok dikkate şâyan şeylerdir.

Fe-innehu leyse min kelmin. "Hiçbir yara yoktur ki." *Yüklemü fi'llâhi.* "Allah yolunda bu yara alınmıştır."

Muharebe esnasında veyahut herhangi bir halde, yalnız Allah yolunda olan bir mücadelede böyle bir yara alınmıştır.

İllâ ve hüve ye'tî yevme'l-kıyâmeti bi-dimâin. "Ancak bu insan yevm-i kıyâmette o kanıyla huzûr-u Rabbü'l-âlemîne çıkacak." *Levnühû levnü'd-demi.* "Onun rengi tam bir kan rengi." *Ve rîhuhu rîhu'l-miski.* "Kokusu da tam bir misk kokusu olaraktan böyle Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna gelecek o gün."

Binâenaleyh siz bu hususta canlarınızın fedasından korkmayınız. Allah yolunda böyle bir âkıbete düçâr olacak olursanız, gerek aldığınız yaralar dolayısıyla veya şehitlik dolayısıyla mevkiniz, mertebemiz çok yüksek olacaktır. O kanınız kan rengiyle, mis kokulu

olduğu halde huzûr-u Rabbi'l-âlemîne arz olunacaksınız.

Binâenaleyh daima hakkın müdâfii ve hakkın muhafızı olunuz. Hakkı hem müdafaa ediniz hem de hakkı muhafaza ediniz. Ölürseniz şehit, kalırsanız gazisiniz.

«زَوْجُوا أَبْنَاءَكُمْ وَبَنَاتِكُمْ، حَلُّوهُنَّ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ،
وَأَجِيدُوا لَهُنَّ الْكِسْوَةَ، وَأَحْسِنُوا إِلَيْهِنَّ بِالنَّحْلَةِ
لِيُرْغَبَ فِيهِنَّ. كُفَى "تَارِيخِهِ" عَنِ ابْنِ عُمَرَ.»

*Zevvicû ebnâeküm ve benâtiküm hallûhünne'z-zehebe ve'l-fıddate ve ecîdû lehünne'l-kisvete ve ahsinû ileyhinne bi'n-nihleti li-yürğabe fîhinne.*⁸

d. Çocuklarınızı evlendiriniz

Bak geçende unutmuştum bunu, şimdi hatırıma geldi.

⁸ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 292, r. 3334; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 586, r. 45961.

Zevvicû ebnâeküm. “Çocuklarınızı evlendiriniz.” *Ve benâtiküm.* “Kızlarınızı da evlendirin.”

Vakti geldi miydi onları artık tutmayın. Vakti gelince alâ külli hâl hemen evlendirmenin çaresine bakın.

Hallûhünne. “Hem kızlarınızı süsleyiniz.” *ez-Zehebe ve'l-fıddate.* “Altın ve gümüşlerle.”

Kendilerine rağbet olunsunlar; “Bu zengin bir ailenin kızıdır, pek temiz, pek de güzel, buna talipler çıksın.” diyerekten siz bu kız evlatlarınızı da böyle süsleyiniz. Göğüslerine işte beşi birlikler, şunlardan bunlardan, vesairelerden [takın.] Yani bizim köylü kızları varmış, şimdi söylüyorlar, böyle kolları, boyunları filan hep altınlarla [dolu olurmuş]. Çalışıyorlar, kazanıyorlar ve bunları da yapıyorlar ve bunlarla da iftihar ediyorlar. Ve onları, boyunlarındakini de talip olanlar çıkar diyerekten, “On tane beşi birlik var, beş tane şu var bu var, şu kadar parası var.” [diye] sayıyorlar. Onun için siz bunları ihmal etmeyin.

Ve ecîdû lehünne'l-kisvete. “Onların esbaplarını da güzel yapın.”

Esbaplarını da güzel edin. Öyle palas pandıras, yaramaz şeylerle, cemiyete uygun olmayan şeylerle onları meydana çıkarmayın.

Ve ahsinû ileyhinne. “Ve onlara ihsan ediniz, ikram ediniz.” *Bi'n-nihleti.* “Atiyyelerle.”

Bağ bahçe bağışlayınız, bağı bahçesi olsun, evi barkı olsun, ona bir kat ev al, bir kat daha alıver filan. Evi filan var diyerekten çabuk çıkar müşterisi. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* ne güzel söylemiş.

Ve ahsinû ileyhinne bi'n-nihleti. “Vaktin varsa bunları yap.”

Niçin?

Li-yürğabe fîhinne. “Kendilerine rağbet olunsunlar diyerekten.”

Hazreti İbn Ömer'den rivayet olunmuş.

Yine buyrulmuş ki;

«زِيَارَةُ الْغَنِيِّ كَالصَّائِمِ الْقَائِمِ، وَزِيَارَةُ الْفَقِيرِ

كَالْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَتَعْدِلُ خُطَاهُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

عَزَّ وَجَلَّ. الدَّيْلَمِيُّ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ.»

*Ziyâretü'l-ğaniyyi ke's-sâimi'l-kâimi ve ziyâretü'l-fakîri ke'l-cihâdi fî sebîlillâhi ve ta'dilû hutâhu fî sebîlillâhi azze ve celle.*⁹

Ziyâretü'l-ğaniyyi. “Zenginleri ziyaret etmek.”

Ha burada bak güzel bir ders var. Zenginlerin ziyareti de lazım demek.

“Zenginleri ziyareti.” *Ke's-sâimi'l-kâimi.* “Oruçlu bir adam geceleri namaz kılıyor, gündüzleri de sâim.”

Bir zengini ziyaret ettiğin vakitte geceleri kâim, gündüzleri sâim bir adamı ziyaret etmiş gibi olursun. Zengin de lazım sana.

Ve ziyâretü'l-fakîri. “Fakirin de ziyareti lazım. Onu da ihmal etme fakirdir diyerekten.”

⁹ Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 40, r. 24831.

Fakirin ziyareti daha büyük [sevap] ama bak!

Ke'l-cihâdi fî sebîlillâhi. "Allah yolunda mücahede etmiş insanın sevabına nâil olursun."

Öteki namaz kılanın oruç tutanın sevabı, beriki Allah yolunda cihat edenin sevabı var.

Ve ta'dilû hutâhu fî sebîlillâhi. "Onun, mücahidin attığı adımlar yok mu, onun attığı Allah yolunda attığı adımların sevaplarına nâil olursun bir fakiri ziyaretine gitmek suretiyle onun gönlünü aldığın takdirde."

Ve onun bazı ihtiyaçlarını da eğer gidebilirsen ne mutlu sana.

Yine buyuruluyor ki,

«زَيِّنُوا الْقُرْآنَ بِأَصْوَاتِكُمْ. ط حم عب ش

وَالدَّارِمِيُّ، ح ب د ن ه ع و ابْنُ خُزَيْمَةَ وَالرُّوْيَانِيُّ

ط ب فِي الصَّلَاةِ، ك ق ض عَنِ الْبَرَاءِ، ق ط ط ب وَأَبُو

نَصْرٍ وَابْنُ النَّجَّارِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ وَأَبِي هُرَيْرَةَ.»

Zeyyinû'l-Kur'âne bi-asvâtiküm.

Zeyyinû'l-Kur'âne. "Kur'ân-ı Azîmüŝŝân'ı ziynetlendiriniz." *Bi-asvâtiküm.* "Seslerinizle."

Güzel okumak ama bu *esvâtiküm*deki güzel okumak hânendelerin okudukları, musîki ŝinâsların okudukları gibi demek değil ha!

Zeyyinû bi-asvâti tecvidihî. "Tevcitteki kavâide riayet ederekten."

Tecvit denilen bir kitap var, Kur'ân-ı Azîmüŝŝân'ın okunmasına yardımcıdır. Őurasını ŝu kadar çekeceksin, burasını bu kadar çekeceksin, bunu buna çarpacaksın, bunu buna ekleyeceksin diye bir şey var. Bu, onlara riayet etmek suretiyle [okumaktır,] eğer sesin de güzelse ne mutlu sana!

Zeyyinû'l-Kur'âne bi-asvâtiküm.

Sesi ne kadar güzel olmasa da olsun, tecvide riayet edilerek okunan Kur'an dinlenir. Ama tecvide riayet etmeden, sesi ne kadar güzel olursa olsun, hânendelięe kaçan Kur'an'lar ise dinlenilmez. Bunlardan da uzak durmak lazım.

Ravileri de bir çok. teberrüken okuyuverelim.

Taberânî, Ahmed b. Hanbel, eş-Şeybe, Dârimî, İbn Hibbân, Ebû Dâvûd, Neseî, İbn Mâce, Ebâ Yâlâ, İbn Huzeyne, er-Rûyânî, Taberânî *Salah*; Hâkim, Beyhakî, Ziyâ el-Makdisî Berâ *radıyallahu anh'*ten; Dârekutnî, Taberânî, Ebû Nasr ve İbnü'n-Neccâr İbn Abbas ve Ebû Hüreyre *radıyallahu ahhüm'*den. Bunlar tarafından nakledilen bir rivayet bu.

Şimdi;

«زَيِّنُوا الْعِيدَيْنِ بِالتَّهْلِيلِ وَالتَّكْبِيرِ وَالتَّحْمِيدِ
وَالتَّقْدِيسِ. طَاهِرُ بْنُ طَاهِرٍ فِي "تُحْفَةِ عِيدِ الْفِطْرِ"
عَنْ أَنَسٍ»

*Zeyyinû'l-îydeyni bi't-tehlîli ve't-tekbîri
ve't-temhîdi ve't-takdîsi.*¹⁰

Zeyyinû'l-îydeyni. “Bayramlarınızı da siz
ziynetlendiriniz.”

Ne ile?

¹⁰ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 292, r. 3332; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VIII, 546, r. 24095; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, II, 288, r. -1; İbnü'l-Kayserânî, *Etrâfu'l-Garâib*, II, 71, r. 783.

Fişek atar, top atar, şunu yapar, bunu yapar.

Değil!

Zeyyinû'l-îydeyni. “Siz bayramlarınızı tezyin ediniz.” *Bi't-tehlîli ve't-tekbîri ve't-temhîdi ve't-takdîsi.* “Lâ ilâhe illallah, Allahü Ekber, elhamdülillah ve sübhanallah gibi kelimelerle.”

Böyle bayrama gelirken ne diyoruz?

Allahu ekber Allahu ekber lâ ilâhe illallahü vallahü ekber Allahu ekber ve lillahi'l-hamd. Bunu teşvik ediyor. Bayrama giderken ve bayram günlerinde 23 vakitte vaciptir. Yirmi üç vakitte namazların arkasından bunları söylememiz lazım. Fazladan da olarak giderken gelirken, boş zamanlarımızda bunları yapmak suretiyle bu nimete nâil oluruz.

Bu bitti artık, son.

e. Siz meclislerinizi de ziynetlendiriniz

«زَيِّنُوا مَجَالِسَكُمْ بِالصَّلَاةِ عَلَيَّ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ عَلَيَّ

نُورٌ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. الدَّيْلَمِيُّ عَنِ ابْنِ عُمَرَ، أَبُو

نُعَيْمٍ عَنِ أَبِي أُمَامَةَ.»

*Zeyyinû mecâliseküm bi's-salâti aleyye fe-inne salâteküm aleyye nurun leküm yev-me'l-kıyâmeti.*¹¹

Zeyyinû mecâliseküm. “Siz meclislerinizi de ziynetlendiriniz.”

Meclisler, topluluk. Toplu bulunduğunuz yerleri de ziynetlendiriniz.

Ne ile?

İşte süslemek suretiyle...

Değil!

Zeyyinû mecâliseküm bi's-salâti aleyye. “*Sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hazretlerinin üzerine getirilecek salât ü selâmlarla meclislerinizi ziynetlendiriniz.”

¹¹ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 291, r. 3330; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IX, 141, r. 25415; Sehâvî, *Mekâsidü'l-hasene*, I, 380, r. 548.

Topluluk yaptık o toplulukta iki de bir haydi bakalım salât ü selâm getirelim deriz.

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Halîlallah!

Bu salât ü selâmlar ne kadar fazla olursa meclisin ziyneti o kadar fazla olur. Meclislerden murat rahmet-i ilâhîyeye nâiliyettir. Rahmet-i ilâhîyeye nâiliyetin en başlı sebebi *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ruhâniyetidir. Cenâb-ı Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ruhâniyetinin celbi yapılacak salât ü selâmlara bağlıdır. Salât ü selâmlar ne kadar ihlas ile, ne kadar candan böyle yapılırsa ruhâniyet-i Peygamberî orada bulunur. Yani ruhâniyet-i Peygamberî orada hâzır-
dır, oranın, o meclisin tadına doyum olmaz.

Salât ü selâmlardan mahrum olarak toplanılmış, konuşulmuş saatlerce boş laflarla, dağılmış; ölülerin, leşlerin başlarına toplanıp da dağılan hayvanlara benzetilmiş.

Allah esirgeye.

Onun için topluluktan dağılırken muhakkak surette Cenâb-ı Peygambere salât ü selâm getirmeği unutmamalı.

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

Sübhâneke Allahümme ve bi-hamdike eşhedü en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbü ileyke.

Bu dua okunduğu takdirde o meclis arasındaki bir takım bazı hatalar, kusurlar, eksiklikler olmuştur ya, o eksiklerin, o hataların, o kusurların mahvına da sebep olur bu dua. O salât ü selâmlar da yine ayrı.

Allah kusurlarımızı affetsin.

Haydi bu Peygamberimiz Efendimiz üzerine beraberce bir salât ü selâm okuyalım.

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Resûlallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Habîballah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Nebiyyallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Halîlallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Safiyyallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Veliyyallah!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ seyyide'l-evvelîne ve'l-âhirîn!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ şefî'a'l-müznibîn!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ hâteme'n-nebiyyîn!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ rahmeten li'l-âlemîn!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ imâme'l-müttekîn!

Essalâtü vesselâmü aleyke yâ Rasûle Rabbi'l-âlemîn!

Salavâtullahi ve melâiketihî ve enbiyâihî ve rusûlihî ve hameleti arşihî ve cemî'i halkihî alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve sahbihî ecmaîn.

Bir akşam Cenâb-ı Peygamber Hazreti Aişe validemize buyurmuşlar ki;

“Yâ Âişe! Bütün peygamberleri kendinden razı etmedikçe yatma.”

“Aman yâ Resûlallah! Bunu ben nasıl yaparım?”

De ki;

Allahümme salli alâ seyyidinâ Muhammedin ve Âdeme ve Nûhan ve İbrahîme ve Mûsa ve İsâ ve mâ beynehüm mine'n-nebiyyîne ve'l-mürselîn ve salavâtullahi ve selâmühû aleyhim ecmaîn.

Bu salavât da bütün peygamberlerin üzerine olduğu için hepsi de tabii tabiatıyla memnun olurlar, hoşnut olurlar.

Allah cümlesinin şefaatinin üzerimize nâil eylesin. Bizim de seyyiâtlarımızı affeylesin. Hasenâta da tebdil buyursun. Ve bizi de hıfz u himâyesinden bir göz açıp kapayacak zaman bize bırakmasın.

Allahümme innâ nes'elüke tamâmen ni'meh ve devâme'l-âfiyeh ve husne'l-hâtime bi-hürmeti'l-fâtiha.

Mehmed Zahid KOTKU

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

